

MUTAȚII ÎN EVOLUȚIA ȘI REPARTIȚIA ÎN TERITORIU A POPULAȚIEI ROMÂNIEI ÎN ULTIMELE DOUĂ DECENII - CAUZE ȘI CONSECINȚE

Dragoș Bugă

Până la începutul celui de-al doilea război mondial, România era cunoscută ca o țară agricolă, exportatoare de cereale și vite, cu populație majoritară rurală și cu un spor natural pozitiv, care a dus la creșterea continuă a numărului de locuitori. A fost perioada în care satul românesc și agricultura au contribuit prin resursele lor, într-o mare măsură, la dezvoltarea economică a țării. Agricultura era ocupația de bază nu numai a populației din sate, ci și a unei mari părți a populației din multe orașe ale țării. Numai în marile orașe erau unități industriale de importanță națională. De asemenea comerțul, cu diferite produse, era practicat de mulți locuitori ai centrelor urbane.

În perioada celui de-al doilea război mondial se produc dereglări în structura economică a țării. Producția industrială este axată, în mare parte, pe fabricarea de produse necesare întreținerii războiului și a aprovizionării armatei. Resursele subsolului și, îndeosebi, petrolul și cărbunele, sunt folosite, aproape în totalitate, pentru activități militare. De asemenea produsele agricole erau achiziționate pentru întreținerea armatei. Muncile agricole erau lăsate mai ales în seama femeilor din cauză că mulți bărbați erau înrolați în armată. De aceea în această

perioadă economia țării stagnează. Numărul locuitorilor a început să scadă, fenomen care a continuat, datorită războiului, până în 1948, când populația țării a fost cu aproape 255.000 de persoane mai mică față de 1941.

După terminarea războiului se forțează trecerea de la un regim politic parlamentar, bazat pe proprietate privată, la un regim socialist-comunist, bazat pe proprietate colectivă și economie centralizată, sub controlul statului. Se naționalizează principalele mijloace de producție, pământul devine proprietate colectivă și de stat prin înființarea gospodăriilor agricole și a unităților agricole de stat. Se trece la o industrializare forțată a țării prin construirea unor unități economice din toate ramurile de producție industrială, din care unele se bazau, în procesul de producție, pe materie primă adusă din import de la distanțe mari și cu mari sacrificii financiare.

Construirea unor importante combine industriale în principalele orașe ale țării sau în apropierea lor a dus la atragerea, în aceste locuri, a unui număr mare de forță de muncă din mediul rural. Țăranii, lipsiți, prin colectivizare, de principalul mijloc de producție - pământul, care le asigura, în mare parte, veniturile necesare întreținerii gospodăriilor, încep să părăsească satul și să se angajeze, ca muncitori, în unitățile industriale din orașe, la șantierele de construcții din diferite centre ale țării și în exploatările miniere care se deschid și se intensifică în regiuni în care s-au descoperit noi resurse. Ca urmare, în centrele rurale populația începe să scadă din ce în ce mai mult, atât datorită fenomenului de migrare a forței capabile de muncă spre principalele orașe și șantiere, cât și sporului natural, care înregistrează valori din ce în ce mai mici, în majoritatea satelor, unde populația capabilă de procreare le-a părăsit. Se intensifică procesul de îmbătrânire a populației nu numai la sate, ci și la orașe, tinerii neavând asigurată o locuință, renunță de a-și întemeia o familie.

În agricultură lucrează mai mult femeii care, mai ales în perioadele de vârf, nu fac față muncilor agricole. Au fost cazuri când o parte a recoltei de toamnă rămânea pe câmp, cu toate că se solicita și sprijinul armatei,

al muncitorilor unităților industriale, al studenților, al elevilor etc. producția agricolă a început să scadă și ca urmare, mai ales în ultima perioadă a regimului comunist, se simțea, din ce în ce mai mult, lipsa produselor alimentare pe piață și chiar a unor produse industriale de strictă necesitate. Se ajunsese în situația ca țărănul român să-și procure o mare parte a produselor agricole, pentru necesitățile de fiecare zi și întreținerea gospodăriei, de pe piață, fiindcă producția agricolă intra, aproape în totalitate, la fondul de stat. Salariații aveau o situație relativ acceptabilă în comparație cu populația de la sate, căreia, între altele, i se interzisese, prin planul de sistematizare a așezărilor să-și mai construiască și casele în stilul specific al arhitecturii. Totuși atât în sate, cât și în orașe, se simțea, din ce în ce mai mult, o nemulțumire a populației față de regimul comunist, care instalase o dictatură totală în toate sectoarele economiei naționale. Pe acest fond de dictatură s-a declanșat revoluția din decembrie 1989 care a dus la căderea regimului comunist și la crearea condițiilor de trecere spre o economie de piață, bazată pe proprietate privată.

Perioada de tranziție de la economia centralizată de stat la economia de piață, în care încă ne aflăm, s-a dovedit a fi o perioadă de sacrificii în toate domeniile de activitate umană. Vechile structuri încă mai există, în unele ramuri ale economiei (agricultura, industrie, transporturi etc.), iar cele noi create nu își au definitivă strategia de funcționare datorită neînțelegerilor care există la nivelul guvernanților. Pentru mulți cetățeni democrația a fost înțeleasă că, în aceste condiții, au libertate totală și fiecare face ce vrea, fără să dea socoteală nimănui. Ca urmare mulți s-au îmbogățit pe căi ilegale, pe seama statului, iar marea parte a populației a ajuns să trăiască de pe o zi pe alta din veniturile realizate legal. Întreaga economie națională s-a deteriorat și va trece timp până vom reveni la linia de plutire.

În cei nouă ani care au trecut de la revoluția din 1989 a scăzut numărul locuitorilor țării, datorită sporului natural din ce în ce mai mic și al intensificării migrației externe. S-a accentuat fenomenul de îmbătrânire

a populației și a scăzut durata medie a vieții. Restructurarea economiei naționale și privatizarea, în mare parte, a unor unități economice cu scopul de a deveni rentabile și a face față economiei de piață, a dus la creșterea numărului de șomeri, fenomen care a dat naștere la conflicte și la greve, cărora greu le-au făcut față guvernanții. În anul 1991 numărul de persoane trecute în șomaj totaliza aproape 337.500 de salariați și reprezenta 3,8% din totalul forței de muncă angajată. În anul 1994 numărul lor depășește 1.223.900 de persoane, ceea ce a însemnat 10,9% din forța de muncă salariată. În următorii trei ani o parte dintre șomeri au fost încadrați în diferite ramuri de producție și ca urmare numărul lor scade la circa 657.000 în 1996, iar în continuare crește din nou, ajungând în 1997 la peste 881.000 de persoane (8,9% din personalul salariat).

O parte din personalul disponibilizat a revenit în mediul rural, de unde a plecat, și a început să-și lucreze terenurile proprietate personală primite prin efectul legii 18 din 1991, care a dus la fărâmițarea proprietății și scăderea producției agricole. Veniturile sunt mici din cauză că majoritatea dintre țărani nu au inventarul agricol care să le permită să-și lucreze singuri pământul și ca urmare sunt obligați să plătească sume mari de bani pentru efectuarea principalelor munci agricole la puținii proprietari care dispun de mașini și unelte agricole (tractoare, discutoare, batoze etc.) pe care și le-au însușit de la fostele C.A.P.-uri și S.M.A.-uri. De multe ori veniturile realizate din agricultură nu acoperă cheltuielile făcute cu muncile agricole. Din această cauză unele terenuri rămân nelucrate. Statul va trebui să găsească soluții pentru a ieși din această situație, care duce la scăderea, în continuare, a producției agricole și la diminuarea veniturilor rurale. S-a ajuns să se importe produse agricole de strictă necesitate (grâu, făină, carne, ulei, fructe etc.) care înainte formau principalele produse de export ale țării.

În prezent circa 2,6 milioane de proprietari de pământ dețin între 0,5 și 2 ha teren agricol. Mulți dintre aceștia sunt țărani care trăiesc numai din veniturile realizate prin exploatarea acestor terenuri, venituri cu care nu fac față întreținerii gospodăriilor.

Pentru dezvoltarea satului românesc va trebui ca statul să faciliteze cumpărarea de către țărani a principalelor unelte și mașini agricole cu care să-și lucreze singuri pământul și, totodată, să creeze condiții pentru apariția în sale a unor activități anexe care să se bazeze pe valorificarea produselor agricole și a altor resurse locale ale solului și subsolului.

Satul românesc va trebui să devină o așezare cu activitate complexă, în care locuitorii, pe lângă ocupația de bază care trebuie să fie tot agricultura, să poată practica și alte meserii, care să le asigure, în totalitate, veniturile din muncile depuse pe plan local și să nu mai fie obligați să-și părăsească locul de baștină pentru a putea supraviețui.

Evoluția populației României în perioada 1990-1998. În a doua jumătate a secolului al XX-lea, până în anul 1990, populația României a cunoscut o evoluție pozitivă, dar cu un ritm de creștere din ce în ce mai mic, în ultimele două decenii (numai 0,5% între anii 1977-1990), datorită unui spor natural redus și a mișcării migratorii externe. Anul 1990 a fost anul în care România a înregistrat cel mai mare număr de locuitori din istoria sa (23.206.720 persoane). Începând din anul 1990 se înregistrează, însă, o evoluție negativă a numărului de locuitori. Se intensifică mișcarea migratoare externă, se reduce sporul natural, care începând cu anul 1992 devine negativ la nivelul țării, scade fertilitatea feminină și ca urmare se accentuează procesul de îmbătrânire a populației etc.

În perioada 1990-1997 au părăsit țara peste 275.000 de persoane. Cei mai mulți dintre aceștia au plecat în anul 1990 (aproape 100.000 de locuitori). În continuare, până în anul 1997, numărul celor care au părăsit țara a scăzut mult, acesta variind între 44.000 în 1991 și 17.000 în 1994.

Migrația externă, la care s-a adăugat, începând cu anul 1992, și sporul natural negativ au făcut ca din 1990 până în 1998 populația României să scadă cu peste 660.000 de locuitori. La această scădere, sporul natural negativ a contribuit cu peste 385.000 (58,3%) de persoane, iar migrația externă cu 275.000 (41,7%) de persoane. Există diferențe

mari între scăderea populației urbane și a celei rurale. Populația urbană s-a redus din 1990 până în 1998 cu peste 204.154 de persoane, iar cea rurală a scăzut cu aproape 457.000 de oameni. Scăderea populației urbane se datorește îndeosebi sporului migrator.u negativ, pe când a celei rurale sporului natural negativ. În anul 1990 sporul natural total al populației României era de 3 ‰, cel urban se ridica însă la 4,7 ‰, iar cel rural de numai 0,9 ‰. În următorii ani, atât sporul urban, cât și cel rural a scăzut continuu, ceea ce a făcut ca în anul 1992 să se înregistreze, pentru prima dată în România, un spor natural negativ la nivel de țară (-0,2‰).

TABEL Nr. 1

Mișcarea naturală a populației României între anii 1990-1997 (la ‰ locuitori). Date extrase din anuarele statistice.

<i>Anul</i>	<i>Total</i>	<i>Născuți</i>	<i>Decedați</i>	<i>Spor</i>
1990	<i>Total</i>	13,6	10,9	3,0
	<i>Urban</i>	12,9	8,2	4,7
	<i>Rural</i>	14,3	13,4	0,9
1991	<i>Total</i>	11,9	10,9	1,0
	<i>Urban</i>	11,0	8,2	2,8
	<i>Rural</i>	12,9	13,9	-1,0
1992	<i>Total</i>	11,4	11,6-0,2	
	<i>Urban</i>	10,2	8,7	1,5
	<i>Rural</i>	12,9	14,8	-1,9
1993	<i>Total</i>	11,0	11,6-0,6	
	<i>Urban</i>	9,6	8,8	0,8
	<i>Rural</i>	12,7	14,9	-2,2
1994	<i>Total</i>	10,9	11,7-0,8	
	<i>Urban</i>	9,3	8,8	0,5
	<i>Rural</i>	12,7	15,1	-2,4

Anul	Total	Născuți	Decedați	Spor
1995	Total	10,4	12,0	-1,6
	Urban	8,9	9,1	-0,2
	Rural	13,3	15,4	-3,1
1996	Total	10,2	12,7	-2,5
	Urban	8,8	9,5	-0,7
	Rural	12,0	16,5	-4,5
1997	Total	10,5	12,4	-1,9
	Urban	8,9	9,4	-0,5
	Rural	12,4	15,9	-3,5

În anul 1997 populația României a scăzut față de 1996 cu aproape 62.000 persoane, din care 41.800 reprezintă sporul natural negativ, iar circa 19.900, plecările definitive peste graniță. Cel mai scăzut spor natural se înregistrează în mediul rural, cu foarte puține excepții, aproape toate satele înregistrează scăderi ale numărului populației lor. Numai în anii 1996 și 1997 populația satelor s-a redus cu circa 83.000 de persoane datorită sporului natural negativ (-4,5‰ în 1996 și -3,5‰ în 1997). În orașe, ca urmare a acestui fenomen, numărul locuitorilor a scăzut numai cu 14.200 de persoane (-0,7‰). Din analiza cifrelor se observă însă că populația urbană a scăzut în 1997 în comparație cu 1995 cu peste 52.500 de persoane, adică cu încă 38.300 față de cele 14.200 care se datoresc sporului natural negativ. Această diferență este rezultatul plecării unor locuitori din centre urbane peste graniță și retragerea unora la sate, odată cu restructurarea economiei naționale și trecerea în șomaj a unui număr mare de muncitori din unități industriale. Acest fenomen se poate deduce și din faptul că numărul locuitorilor din sate a scăzut, în 1997, în comparație cu cel din 1995 numai cu 30.300, iar mișcarea naturală a înregistrat un spor negativ de 83.000. Diferența de peste 52.000 în plus este rezultatul stabilirii în sate a populației venite din orașe.

Cu toate că au intervenit schimbări în evoluția populației României

În perioada 1990-1997, proporția între populația urbană și cea rurală se menține aproape la aceleași procente, care variază între 54,1% și 55,0% pentru populația urbană și 45,0% și 45,9% pentru cea rurală. Cauza principală o reprezintă migrația internă din rural spre urban și invers, care a făcut ca raportul dintre populația urbană și cea rurală să se mențină aproape la aceleași valori în perioada 1990-1997.

TABEL nr. 2
Populația României în perioada 1990-1997.

<i>Anul</i>	<i>Total populație</i>	<i>Din care</i>			
		Urban		Rural	
		Total	%	Total	%
1990	23.206.720	12.608.844	54,3	10.597.876	45,7
1991	23.185.084	12.552.407	54,1	10.632.677	45,9
1992	22.810.035	12.391.819	54,3	10.418.216	45,7
1993	22.755.260	12.406.204	54,5	10.349.056	45,5
1994	22.730.622	12.427.612	54,7	10.303.010	45,3
1995	22.680.951	12.457.195	54,9	10.223.756	45,1
1996	22.607.620	12.411.174	54,9	10.196.446	45,1
1997	22.545.925	12.404.690	55,0	10.141.235	45,0

Din anul 1992, când sporul natural al populației din România a început să aibă valori negative (-0,2‰) și până în 1998 (-1,9‰ în 1997) numărul locuitorilor a scăzut cu peste 264.000 de persoane. Această scădere se datorește în proporție de 63,6% sporului natural negativ și 36,4% plecărilor peste graniță. Din analiza datelor statistice se constată că în ultimii ani sporul natural cu valori negative a fost principalul factor care a contribuit la scăderea populației României. În anul 1997 populația României a scăzut cu 42.400 de persoane datorită acestui spor și cu circa 20.000 ca urmare a migrației externe.

TABEL Nr. 3**Mișcarea migratorie internă a populației între anii 1991-1997 (*).**

Anii	Plecați			Sosiți		
	Din urban	Din rural	Total	În urban	În rural	Total
1991	79.670	183.233	262.903	185.459	77.444	262.903
1992	111.471	181.711	293.182	186.172	107.010	293.182
1993	96.084	144.147	240.231	144.994	95.237	240.231
1994	117.368	149.377	266.745	149.712	117.033	266.745
1995	135.833	153.658	289.491	149.333	141.158	289.491
1996	148.902	143.977	292.879	152.585	140.294	292.879
1997	156.622	145.957	302.579	144.034	158.545	302.579

(*) Datele sunt preluate din anuarul statistic 1998.

Din tabelul nr. 3 se observă că din anul 1991 și până în anul 1995 cei mai mulți locuitori au plecat din sate. Marea majoritate dintre ei s-au stabilit în orașe, după cum confirmă cifrele din tabelul de mai sus. De exemplu, în anul 1991 au plecat din unele sate peste 183.000 de oameni și au ajuns în alte sate numai 77.400, iar restul de peste 105.000 s-au stabilit în diferite orașe. Începând cu anii 1996 și 1997 numărul celor plecați din orașe a depășit pe al celor care au părăsit unele sate (vezi tabelul nr. 3). Reducerile de personal, după 1990, din multe unități industriale și pensionările au afectat un număr mare de oameni, ceea ce a dus la intensificarea mișcării migratorii interne a populației, la modificări în structura grupelor de vârstă între mediul urban și cel rural.

Structura populației pe grupe de vârstă între anii 1990-1997.

Scăderea continuă a sporului natural, care începând din anul 1992 a înregistrat valori negative la nivel național, a contribuit, alături de mișcarea migratorie externă, nu numai la reducerea numărului de locuitori ai României, ci și la modificări importante în structura populației pe grupe de vârstă.

Populația tânără (sub 15 ani) care reprezintă baza de regenerare

a locuitorilor țării a înregistrat, între anii 1990-1997, o scădere de peste un milion de locuitori (1.092.889). În anul 1990 această grupă de vârstă reprezenta 23,6% din populația țării, iar în 1997 numai 19,4%. În schimb a crescut numărul populației de 60 de ani și peste cu 435.500 de persoane. Procesul de îmbătrânire a populației s-a accentuat în fiecare an datorită și faptului că rata fertilității (născuți vii la 1000 femei între 15 și 45 ani) a scăzut continuu. Numai din 1980 până în 1997 aceasta s-a redus de la 81,2 la 40,6. Ca urmare, numărul persoanelor în vârstă de 0-4 ani a fost mai mic în 1997 față de 1980 cu circa 829.268. Fenomenul se datorește, în parte, și reducerii numărului de căsătorii. Acestea au scăzut în 1997 în comparație cu anul 1990 cu peste 45.500, în schimb numărul divorțurilor, pronunțate în fiecare an, în perioada 1990-1997 a variat între 29.000 și 40.000.

Toate acestea sunt cauze care au dus la scăderea continuă a numărului de locuitori și la îmbătrânirea populației.

TABEL Nr. 4

Populația României pe grupe de vârstă 1990-1997

Anul	Total populație	Din care					
		0-14 ani		15-59 ani		60 ani și peste	
		Număr	%	Număr	%	Număr	%
1990	23.206.720	5.468.682	23,6	14.105.072	60,0	3.632.966	15,6
1991	23.185.084	5.328.833	23,0	14.147.471	60,8	3.708.780	16,1
1992	22.810.035	5.181.902	22,8	13.885.821	60,9	3.742.312	16,3
1993	22.755.260	4.967.467	21,8	13.955.275	61,3	3.832.518	16,9
1994	22.730.622	4.802.763	21,1	14.026.502	61,7	3.901.357	17,2
1995	22.680.951	4.644.441	20,5	14.075.541	62,0	3.960.969	17,5
1996	22.607.620	4.499.749	19,9	14.098.705	62,4	4.009.166	17,7
1997	22.545.925	4.375.793	19,4	14.101.632	62,6	4.068.500	18,0

Scăderea populației României cu peste 660.000 de locuitori în perioada 1990-1997 nu a avut urmări negative deosebite asupra populației

cuprinse în grupa de vârstă 15-59 ani. Numărul acestora a scăzut foarte puțin (numai 3 440 de persoane). Procentul acesta a înregistrat, în acest timp, chiar o creștere (60,0% în 1990 și 62,6% în 1997) datorită schimbărilor intervenite în celelalte două mari grupe de vârstă; o scădere de peste un milion a populației de până la 15 ani și un spor de circa 435.500 a cele de 60 ani și peste. Populația cuprinsă între 15-59 ani a înregistrat însă o scădere numerică cu aproape 220.000 de persoane între anii 1990-1992. Este perioada în care un număr mare de locuitori ai țării au migrat peste graniță. Numai în anul 1990 au părăsit România aproape 100.000 de persoane. După 1992 când migrația externă se reduce, migrație care a afectat mai ales populația capabilă de muncă (15-59 de ani), crește numărul persoanelor din această grupă ca efect al trecerii în această categorie de vârstă a unui număr tot mai mare de locuitori care erau cuprinși până atunci, în grupa 0-14 ani.

Există diferențe în structura grupelor de vârstă pe cele două medii - urban și rural.

TABEL Nr. 5

Populația României pe grupe de vârstă în anii 1992 și 1997 pe cele două medii - urban și rural.

<i>Anul</i>	<i>0-14 ani</i>		<i>15-59 ani</i>		<i>60 ani și peste</i>	
<i>1992</i>	<i>Număr</i>	<i>%</i>	<i>Număr</i>	<i>%</i>	<i>Număr</i>	<i>%</i>
Total	5.181.902	100	13.885.821	100	3.742.312	100
Urban	3.005.224	58,0	7.945.187	57,2	1.441.408	38,5
Rural	2.176.678	42,8	5.940.634	42,8	2.300.904	64,5
<i>1997</i>	<i>Număr</i>	<i>%</i>	<i>Număr</i>	<i>%</i>	<i>Număr</i>	<i>%</i>
Total	4.375.793	100	14.101.632	100	4.068.500	100
Urban	2.388.595	54,5	8.378.287	59,4	1.637.808	40,2
Rural	1.987.198	45,5	5.723.345	40,6	2.430.692	59,8

În orașe, după cum se constată din analiza datelor cuprinse în tabelul nr. 5, predomina, atât în anul 1992, cât și în 1997, populația

cuprinsă între 0 și 14 ani, iar în sate cea de 60 de ani și peste. Diferențele sunt mari, ceea ce denotă că evoluția populației în cele două medii a fost determinată de dezvoltarea lor economică, care a accentuat procesul de migrare a forței de muncă de la sat spre oraș și îmbătrânirea populației din mediul rural. În orașe populația cu vârstă cuprinsă între 0 și 14 ani depășea în 1992 pe cea din sate cu 16%, iar în 1997 cu 11%. De asemenea, în orașe trăiau în 1992 peste 57% din numărul locuitorilor care aveau vârsta între 15 și 59 de ani, iar în 1997 numărul acestora depășise 59%.

Populația vârstnică (60 de ani și peste), care depășise 4 milioane de persoane, locuiește în proporție de circa 60% în sate. Numărul mare al acestei categorii de populație în sate este rezultatul scăderii sporului natural (care începând din 1991 are valori negative), deplasării tineretului spre centrele urbane pentru a-și găsi un loc de muncă și pensionării unui număr mare de salariați din diferite unități economice, din care mulți s-au retras, în ultimul timp, în satele de unde au plecat.

În prezent disponibilizările de personal din aproape toate ramurile economiei naționale și posibilitățile reduse de încadrare în muncă a tinerilor absolvenți ai învățământului liceal și universitar vor determina un șomaj din ce în ce mai ridicat, atât în mediul urban cât și în cel rural și va intensifica mișcarea migratorie internă și externă cu urmări negative asupra populației la nivel național, mai ales că sporul natural este într-o continuă scădere.

Sporul natural scăzut la nivelul țării de la -0,2‰ în 1992 la -1,9‰ în 1997, iar în unele județe a depășit -4,0‰: Arad (-5,4‰), Giurgiu (-6,5‰), Teleorman (-7,3‰) etc. Chiar și municipiul București înregistrează un spor natural negativ (-4,5‰). Numai opt județe aveau, în anul 1997, un spor natural pozitiv, dar cu valori foarte mici: sub 1‰ (Galați și Neamț) și între 1‰ și 2,8‰ (Iași, Bacău, Bistrița-Năsăud, Suceava, Maramureș, Vaslui).

Cele mai mici sporuri naturale se înregistrează în mediul rural. Numai 6 județe ale țării au înregistrat, în anul 1997, un spor natural pozitiv

la nivelul satelor: Iași (3,8‰), Suceava (3,1‰) și Bacău, Vaslui, Bistrița-Năsăud sub 2‰ iar județul Galați sub 1‰. În toate celelalte 35 de județe sporul natural a fost negativ, la unele dintre acestea valoarea lui fiind cuprinsă între -6‰ și -8‰ (Arad, Bihor, Buzău, Mehedinți, Olt, Vâlcea); iar la altele între -8‰ și -10‰ (Caraș-Severin, Cluj, Dolj, Giurgiu, Sălaj) și chiar peste -10‰ (Hunedoara -11,9‰ și Teleorman -11,5‰).

În prezent în România se impune aplicarea unei politici demografice și luarea unor măsuri care să ducă la stagnarea scăderii numărului de locuitori, datorită sporului natural negativ, ca urmare a unei mortalități ridicate și a unei natalități în continuă scădere. Un rol important în reducerea populației țării l-au avut și migrația externă. Mulți locuitori au părăsit țara datorită scăderii nivelului de trai după anul 1989. De asemenea, o parte dintre oameni s-a deplasat în interior, în zonele în care condițiile economice le-au asigurat un nivel de trai mai ridicat. Stoparea migrației externe și interne și creșterea sporului natural vor trebui să devină prioritare într-un program de dezvoltare durabilă a țării, pentru a stimula evoluția pozitivă a populației.

În funcție de priorități, organele de decizie au datoria să elaboreze programe de dezvoltare durabilă pe termen scurt, mediu și lung pentru fiecare județ, oraș, comună și sat, care să poată fi puse în practică cu fonduri ale administrației locale și fonduri repartizate de la bugetul de stat. Marea majoritate a așezărilor, și îndeosebi cele rurale, nu se vor putea redresa dacă nu vor fi sprijinite în acțiunea de dezvoltare durabilă, de la nivel central. Cele mai multe așezări nu au fonduri suficiente nici pentru a face față problemelor curente cu care se confruntă în fiecare zi din domeniul sănătății, învățământului, serviciilor etc. Accelerarea privatizării, în toate domeniile structurilor economice, ar salva, în parte, dezvoltarea durabilă a multor așezări rurale, a căror populație încă n-a primit titlurile de proprietate asupra pământului. Numai redresarea economică, în timp, a așezărilor va stimula creșterea sporului natural și implicit o evoluție pozitivă a populației României, care în prezent este într-un proces de îmbătrânire continuă. Acest fenomen are consecințe negative în toate domeniile de activitate social-economică ale țării și va duce la unele implicații politice care vor decurge din structura etnică, viitoare, a populației României.